

מערך שיעור ליום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ח"ברית גורל" ל"ברית ייעוד" בחברה הישראלית

קהל יעד: תלמידי תיכון

זמן: שיעור כפול

הרעיון המסדר: בימים של קיטוב חברתי, יום הזיכרון משמש כ"עיר מקלט" של אחדות. המטרה היא להעמיק את הבנת התלמידים בנוגע למהות השותפות הישראלית לאור יום זה ולעבור מהזדהות רגשית בלבד - לשותפות ערכית-אזרחית המשלבת בין הזהות היהודית לערכים דמוקרטיים וממלכתיים.

שלב א': פתיח : תנאי הקבלה למועדון

1. סיעור מוחות מהיר: המורה כותב על הלוח משפט אחד: "כדי להיות חלק מהחברה הישראלית באמת, אתה חייב להיות..."
2. המורה מבקש מהתלמידים לזרוק תשובות כפי שהן נשמעות ביומיום הישראלי, בוויכוחים ברשתות או בחדשות (התלמידים בדרך כלל יגידו: "ציוני", "יהודי", "לוחם", "תל אביבי", "דתי", "משלם מיסים" וכו'). המורה רושם הכל על הלוח בעירבוביה.
3. השאלה המערערת: המורה מקיף את כל המילים על הלוח ושואל: "תסתכלו על הרשימה הזו. ביומיום, אנחנו משתמשים במילים האלו כ'תנאי קבלה'. אם אתה לא כמוני - אתה לא לגמרי 'משלנו'. מה קורה לרשימה הזו ברגע שצפירת יום הזיכרון מתחילה? אילו מילים נמחקות מהלוח, ואילו נשארות?"
4. פתיחת דיון: ביום הזיכרון, "תנאי הקבלה" משתנים. אנחנו לא שואלים מה אתה חושב או איך אתה מתפלל.

ב: פעילות בקבוצות - "הפסיכס הישראלי"

חלקו את הכיתה ל-4 קבוצות. כל קבוצה תקבל סיפור אחד מהנספח (מקס, סאלח, הדס, נמרוד) + תקציר של שלוש הדמויות האחרות.

המשימה לקבוצה:

1. קראו את הסיפור וזהו את הערכים המרכזיים שבו (למשל: הקרבה, רעות, שותפות אזרחית).
2. **דיון קבוצתי:** הדמויות מגיעות מרקעים שונים מאוד. מה הופך אותן לחלק מ"סיפור אחד"? האם השוויון במוות מחייב אותנו לשוויון ושותפות גם בחיים?

ג': ברית גורל או ייעוד?

הסבר המשוגים לאור הרב יוסף דב סולובייצ'יק:

- **"ברית גורל"**: שותפות שנכפתה עלינו כי אין לנו ברירה, בגלל אויב משותף או כאב משותף. זו "שותפות של דמעות".
- **"ברית ייעוד"**: שותפות שאנחנו בוחרים בה מרצון. אלו הערכים שאנחנו רוצים לבנות יחד, ה"למה" אנחנו כאן. זו "שותפות של חיים".

דיון כיתתי:

- האם יום הזיכרון הוא רק יום של "ברית גורל"?
- איך ניתן לקחת את תחושת האחדות של יום הזיכרון ולהפוך אותה ל"ברית ייעוד" – שותפות שבונה חברה טובה יותר בשאר ימות השנה?
- איך דמוקרטיה ויהדות עוזרות לנו לבנות את הייעוד הזה?

ד': סיכום וכתביה

כל תלמיד כותב על פתק במשפט אחד שמתחיל במילים: **"עבורי, להיות חלק מהחברה הישראלית ביום הזה זה אומר ש..."**

נספח סיפורים

1. מקס

מקס גדל בפרבר יוקרתי שטוף שמש בלוס אנג'לס. החיים שלו היו אמורים להיות פשוטים: גלישה בים, לימודים בבית ספר יהודי פרטי ותוכניות לקולג'. הוא היה נער עם חיוך כובש ושפה עשירה, ספורטאי מצטיין שאהב מוזיקת רוק ולטייל עם הכלב שלו ברחובות קליפורניה. אבל כשמקס הגיע לביקור בישראל בגיל 18, משהו בתוכו השתנה. הוא הרגיש שחיי הנוחות שלו חסרים משמעות מול הסיפור היהודי הגדול שנכתב כאן. "אני לא יכול לחיות בשקט כשהאחים שלי נלחמים", אמר להוריו, והחליט לעלות ארצה ולהתגייס לצנחנים. הוא חלם ללמוד עברית שוטפת ולהקים כאן משפחה משלו.

ביום הקרב, במהלך מבצע מורכב, נתקל הצוות של מקס במארב בתוך בניין. מקס, שתמיד היה הראשון להתנדב למשימות המסוכנות ביותר, לא היסס. הוא רץ קדימה כדי לחפות על חבריו ולאפשר להם לתפוס מחסה תחת האש הכבדה. באותן שניות של הקרבה הוא נפגע מאש צלפים ונהרג במקום. אלפי ישראלים שמעולם לא פגשו אותו זרמו להלווייתו, כדי להוכיח שמי שעזב הכל למענם לעולם לא ייקבר לבד.

2. סאלח

בכפר ג'וליס שבגליל, בין מטעי זיתים ונוף הררי עוצר נשימה, גדל סאלח. אהבת הארץ הייתה חלק מהאוויר שנשם בבית, שבו גדל על סיפורי הגבורה של אביו ודודיו. סאלח היה איש של טבע ואנשים; הוא אהב לרכוב על סוסים, לבשל ארוחות גליליות גדולות ולארח חברים מכל קצוות הארץ. הוא היה "המגשר" – זה שיוזע לסגור כל סכסוך בחיוך מרגיע. כשסאלח התגייס, הוא לא ראה בזה רק חובה אזרחית, אלא שליחות להוכיח שהשותפות בין הדרוזים ליהודים היא ברית חיים אמיתית. הוא חלם לטפס בסולם הדרגות ולהיות מפקד חטיבה, כדי להראות לצעירים בכפרו שהשמיים הם הגבול.

במהלך קרב קשה בקו החזית, זיהה סאלח, שהיה מפקד פלוגה, חייל פצוע שנותר מוטל בשטח חשוף. האש הייתה כבדה, אבל סאלח סירב להשאיר חייל מאחור. הוא צעק "אחרי!" ורץ לתוך התופת. הוא הצליח להגיע אל הפצוע, אך בדרך חזרה נפגע מרסיס פגז. סאלח מת בזרועות חבריו – יהודים ודרוזים שנלחמו יחד – והשאיר אחריו מורשת של שותפות שנכתבה בדם.

3. הדס

הדס גדלה ביישוב קהילתי דתי במרכז הארץ, ותמיד הייתה הלב הפועם של סביבתה. היא הייתה מדריכה נערצת בתנועת הנוער, כזו שתמיד מבחינה בילד השקט בצד ונותנת לו יד. היא הייתה נפש של אמנית – אהבה לציור ולכתוב שירה, ובתיק הלוחמת שלה, לצד המחסניות, תמיד נשארה מחברת ציור וספר תהילים קטן. הדס בחרה לשרת כלוחמת במג"ב בירושלים כי רצתה להיות במקום שבו השמירה על הביטחון היא יומיומית ונוגעת בכלום. היא חלמה לסיים את השירות וללמוד חינוך מיוחד כדי להמשיך ולעזור לילדים בסיכון.

ביום שבו חייה נגדעו, עמדה הדס במשמרת בשער שכם. היא הבחינה בשני מחבלים שמתקרבים לעבר קבוצת תיירים תמימים. ללא צל של היסוס, היא חצצה בגופה בין המחבלים לבין האזרחים. בקרב פנים אל פנים היא הצליחה לנטרל את הסכנה ולהציל עשרות אנשים שכלל לא ידעו שהיו בסכנת מוות, אך היא נפצעה באורח אנוש. הדס נפלה כשהיא מגשימה את הערך עליו גדלה: "כל ישראל ערבים זה בזה".

4. נמרוד

נמרוד היה התמצית של ה"צבר" הישראלי. הוא גדל בקיבוץ בעמק יזרעאל, בין ריח החציר לנוף של הר תבור. הוא היה "הנדימן" בנשמתו, אחד שמעדיף לתקן טרקטורים ישנים או לנגן בגיטרה סביב מדורה מאשר לשבת במשרד. נמרוד היה העוגן של חבריו, זה שסומכים עליו ש"יסגור את הפינות" בשקט ובצניעות. הוא התגייס לשריון בעקבות אחיו הגדול, כשהמטרה שלו הייתה פשוטה ונטולת גינונים: לעשות את העבודה הכי טוב שאפשר ולחזור לעמק. הוא חלם על הטיול הגדול לדרום אמריקה ועל הרגע שבו יחזור לנהל את ענף החקלאות בקיבוץ.

במהלך המלחמה הוביל הטנק של נמרוד כוח פריצה וספג פגיעה מטיל נ"ט. למרות הפגיעה, נמרוד פעל בקור רוח וחילץ את אנשי הצוות שלו תחת אש. הוא לא הסתפק בזה; הוא חזר לטנק הבוער כדי לכבות את הלהבות ולמנוע פיצוץ תחמושת שהיה מסכן את כל הכוחות מסביב. ברגע הזה ספג הטנק פגיעה שנייה. נמרוד נהרג כשהוא מגן בגופו על חבריו ועל המשימה, נער של אדמה ורעות שהפך לחלק מנוף העמק לנצח.

תקציר האחרים:

מקס:

מקס עלה מלוס אנג'לס, עזב חיי נוחות ומשפחה כדי להתגייס לצנחנים. הוא אמר: "אני לא יכול לחיות בשקט כשהאחים שלי נלחמים". הוא נפל בקרב כשחיפה על חבריו. אלפי ישראלים שלא הכירו אותו ליוו אותו בדרכו האחרונה.

סאלח:

בן העדה הדרוזית מהכפר ג'וליס. סאלח היה איש טבע ומנהיג שראה בשירות הצבאי שליחות להוכחת ברית החיים בין דרוזים ליהודים. הוא נפל כשרץ תחת אש כבדה כדי לחלץ חייל פצוע.

הדס:

מדריכה בתנועת נוער ואמנית, ששילבה בתיק שלה ספר תהילים ומחברת ציור. היא בחרה לשרת במג"ב בירושלים. הדס נפלה בשער שכם כשחצצה בגופה בין מחבלים לבין קבוצת אזרחים והצילה את חייהם.

נמרוד:

איש אדמה מהעמק, טנקיסט בשריון שאהב לתקן טרקטורים ולנגן בגיטרה. במהלך קרב, חילץ את חבריו מהטנק שנפגע, וחזר לתוך הטנק הבוער כדי למנוע פיצוץ שיסכן את שאר הכוחות. שם נהרג.

